

О.В. Дудник,
здобувач кафедри адміністративного права
інституту права ім. Володимира Великого МАУП

ПОНЯТТЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ДИТЯЧОМУ ДОРОЖНЬО- ТРАНСПОРТНОМУ ТРАВМАТИЗМУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Розглянуто питання проведення заходів із запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму. Запропоновано визначити профілактику дитячого дорожньо-транспортного травматизму як особливий вид профілактики, а також запропоновано прийняття спеціального закону про профілактику дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

Ключові слова: профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму, Державна автомобільна інспекція, рівні профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму, елементи профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

Рассматриваются вопросы проведения мероприятий по предупреждению и противодействию детскому дорожно-транспортному травматизму. Предложено выделить профілактику детского дорожно-транспортного травматизма как особый вид профілактики, а также предложено принятие специального закона о профілактике детского дорожно-транспортного травматизма.

Ключевые слова: профілактика детского дорожно-транспортного травматизма, Государственная автомобильная инспекция, уровни профілактики детского дорожно-транспортного травматизма, элементы профілактики детского дорожно-транспортного травматизма.

Several issues of the actions for the preventing and counteraction of children's transport traumatism are revealed. The proposals to outline the prophylactic of children's transport traumatism as the special kind of prophylactic as well as to adopt the special law of prophylactic of children's transport traumatism are done.

Keywords: prophylactic of children's transport traumatism, State Transport Inspection. levels of prophylactic of children's transport traumatism, elements of prophylactic of children's transport traumatism.

Кожне суспільство повинно забезпечувати свій розвиток, тобто турбуватися про зростаюче покоління. У разі недотримання цього соціального закону суспільство приречене на руйнацію. Згаданий закон діє в усіх країнах світу. В Україні, на жаль, ми можемо спостерігати окремі аспекти щодо порушення цього закону. Ці аспекти стосуються дитячого дорожньо-транспортного травматизму. Річ у тому, що в Україні за часів незалежності загинуло понад 6 тис. дітей і було травмовано понад 60 тис. дітей. Ця сумна статистика свідчить, що питання запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму в нашій країні здійснюються не на тому рівні, який повинен бути, і провина в цьому як влади, так і громадських організацій і населення країни в цілому.

У дослідженні робиться спроба вирізнити особливості запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму або профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму порівняно з іншими видами профілактики й обґрунтувати окремі шляхи вдосконалення проведення зазначених заходів із метою скорочення кількості дорожньо-транспортних пригод за участю дітей і підлітків.

Питання профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму розглядалося в ряді наукових праць та дисертаційних досліджень. Найбільш повно розглядав зазначене питання Веселов М.Ю., який сформулював профілактику дитячого дорожньо-транспортного травматизму як нормативно визначену діяльність органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій щодо системного здійснення організаційних, правових, інженерно-технічних і виховних заходів, спрямованих на попередження й усунення причин та умов, що сприяють дитячому дорожньо-транспортному травматизму [1]. Питання профілактики дорожньо-транспортного травматизму взагалі та зокрема, дитячого дорожньо-транспортного травматизму розглядалися також у дослідженнях Долгополової М.М., Єгупенка В.В., Подоляки А.М., Гусарова С.М. та інших дослідників [2, 3, 4, 5], проте вони розглядали питання запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму, не виокремлюючи особливості такої профілактичної роботи. Вони також не розглядали відмінності профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму від загальної криміналістичної профілактики правопорушень, а також загальної профілактики дорожньо-транспортних пригод.

Запобігання і протидія дитячому дорожньо-транспортному травматизму або профілактика (ми не ставимо знак тотожності між цими поняттями, але стверджуємо, що вони дуже близькі за змістом) в юридичній літературі не визначалися, окрім згаданого вже Веселова М.Ю.

Юридична енциклопедія визначає профілактику як систему державних та громадських заходів, які спрямовані на виявлення, усунення й нейтралізацію причин та умов злочинності [6, с. 184].

Кримінологи виділяють окремо загальну профілактику, спеціально-кримінологічну, профілактику правопорушень серед неповнолітніх [6, с. 184], профілактику злочинів, віктимологічну профілактику, профілактику злочинів осіб з психічними аномаліями, профілактику злочинності, профілактику і боротьбу з насильством в сім'ї, індивідуальну профілактику, профілактику правопорушень, профілактику правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом зброї, профілактику рецидивної злочинності, профілактику розкрадань та крадіжок [7], профілактику торгівлі людьми, профілактику у сфері інформаційної безпеки [8].

У більшості випадків профілактика спрямована на певні об'єкти, які можуть вчинити правопорушення або злочин. Наприклад, на профілактику серед осіб з психічними аномаліями, або профілактику правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом зброї, тобто, яка стосується осіб, що мають стосунок до зброї, купують її, продають і т. ін.

Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму не має конкретного об'єкта, адже вона спрямована на всіх дітей і підлітків, хоча з певними припущеннями ми можемо сформулювати це як суб'єкт запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму.

Більшість видів профілактики в Україні вже мають системний характер, а профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму ще не визначила основних елементів. До таких елементів відносяться: наукова теорія проведення профілактики (деякі вчені вважають її філософією профілактичної роботи), доктрину (концепцію), сукупність державних та недержавних організацій, які повинні забезпечувати організацію заходів, спрямованих на виховання в дітей та підлітків навичок безпечної поведінки на вулицях і дорогах і сприяли б підвищенню уваги інших учасників дорожнього руху в разі присутності дітей та підлітків на дорогах.

На нашу думку, наукова теорія запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму повинна включати розробки усіх галузевих наук, але, в першу чергу, соціології та філософії, які б відповідали на питання, навіщо здійснюється профілактика, яка від неї користь, хто повинен це робити і як. Водночас у розробці наукової теорії мають брати участь психологи, педагоги, спеціалісти в галузі технічних наук, автомобілісти, будівельники та ін.

Згадана наукова теорія має знайти своє відображення в Законі України “Про профілактику дитячого дорожньо-транспортного травматизму” та в інших наукових розробках.

Концепція запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму має включати в себе питання стратегії і тактики проведення профілактичних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки дітей і підлітків на дорогах. Перш за все, згадана доктрина має включати всеосяжність заходів, які мають проводитися, системність їх здійснення, постійність та контроль за результатами їх проведення. Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму не може бути розрахована на якийсь певний період чи на якусь певну групу дітей і підлітків. Вона має охоплювати всіх дітей, батьків, водіїв та інших учасників дорожнього руху. Така робота не може бути одноманітною, розробленою за встановленими планами на десятиліття. Вона повинна вдосконалюватися й розвиватися з урахуванням найбільш передових досягнень науки і техніки.

Наприклад, наприкінці ХХ століття проведення профілактичних заходів з використанням мережі Інтернет було неможливим і вважалося фантастикою, тепер це реальність, але вона не використовується.

Доктрина має також перш за все враховувати досвід інших країн в проведенні заходів із запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму, можливості його використання в Україні. При цьому її проведення має бути гнучким, застосовувати різні форми і методи.

Якщо ми візьмемо загальну профілактику злочинності, то працівниками органів внутрішніх справ України вже розроблені певні форми та методи проведення такої профілактики. Вони використовуються з року в рік і приносять певні результати.

Щодо профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму, ми також можемо стверджувати, що вже існують певні форми і методи такої профілактики, проте їх, по-перше, мало, а, по-друге, вони вже певною мірою застаріли (мається на увазі проведення оглядів юних інспекторів руху, проведення конкурсу малюнків та ін.). Для підвищення ефективності такої діяльності треба розробляти та застосовувати нові методи і форми, наприклад, використання Інтернету, наочної агітації, дискотеки, клуби та ін.

Крім того, на відміну від профілактики злочинності, профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму повинна здійснюватися на різних рівнях. Її можна поділити на такі рівні: профілактика серед дітей в дитячих навчальних закладах, молодших школярів, школярів середніх та старших класів, студентів та учнів коледжів і професійних навчальних закладів [9]. Окремими групами також можуть стати водії, керівництво автотранспортних підприємств та навчальних закладів.

У системі профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму мають бути задіяні як державні, так і недержавні організації, при цьому їх діяльність повинна плануватися і координуватися спеціальними утвореннями.

Як і в профілактиці злочинності, мабуть, доречним буде створення спеціальних громадських рад при відділеннях Державної автомобільної інспекції. Перш за все, головними організаторами проведення профілактичних заходів мають стати працівники Державної автомобільної інспекції, тому такі ради треба створювати саме при відділах та відділеннях Державної автомобільної інспекції. Ці ради можуть очолювати колишні працівники Державтоінспекції, котрі знають, як треба проводити заходи із запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму. До рад також треба вводити обов'язково представників місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування.

Особливістю проведення заходів із запобігання і протидії дитячому дорожньо-транспортному травматизму є те, що в цій діяльності дуже ефективним є використання засобів масової інформації. У профілактиці злочинності засоби масової інформації майже не використовуються, в той час як у профілактиці дитячого дорожньо-транспортного травматизму вони є необхідними. З метою більш успішного

проведення заходів з профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму через засоби масової інформації перш за все треба внести зміни до Законів України “Про інформацію”, “Про друковані засоби масової інформації” та до ряду інших.

Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму є особливим видом профілактики. Питання про зменшення кількості загиблих і травмованих дітей є питанням, яке належить до сфери національної безпеки, і тому перш за все треба розробити і прийняти Закон України “Про профілактику дитячого дорожньо-транспортного травматизму” і внести зміни та доповнення до ряду інших законодавчих актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Веселов М.Ю.* Адміністративно-правова профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму в Україні [Текст] : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М.Ю. Веселов. – Донецьк, 2009. – 236 с.
2. *Долгополова М.М.* Управління загальнодержавною системою забезпечення безпеки дорожнього руху [Текст] : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М.М. Долгополова. – Х., 2003. – 210 с.
3. *Єгупенко В.В.* Заходи запобігання та припинення адміністративних правопорушень на транспорті органами Державної автомобільної інспекції [Текст] : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.В. Єгупенко. – Х., 2008. – 236 с.
4. *Подолька А.М.* Адміністративно-правовий статус Державної автомобільної інспекції МВС України [Текст] : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / А.М. Подолька. – Х., 2004. – 194 с.
5. *Гусаров С.М.* Адміністративно-правові засади управлінської діяльності Державної автомобільної інспекції України щодо забезпечення безпеки дорожнього руху [Текст] : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / С.М. Гусаров. – Х., 2002. – 183 с.
6. Юридична енциклопедія: У 6 т. – Т. 5. – К. : Вид. “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана. – 734 с.
7. Міжнародна поліцейська енциклопедія. Т IV – Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі засади поліцейської діяльності / За заг. ред. Римаренка Ю.І., Кондратьєва Я.Ю. та ін. – К. : Вид. дім Ін Юре, 2003. – 966 с.
8. Міжнародна поліцейська енциклопедія / За заг. ред. Римаренка Ю. І, Кондратьєва Я. Ю. та ін. – Т VI “Оперативно-розшукова дія поліції (міліції)” – К. : Вид. дім Ін Юре, 2003. – 1127 с.
9. *Веселов М.Ю.* Пошуки нових форм попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму / М.Ю. Веселов // Роль Державтоінспекції (дорожньої поліції) у забезпеченні безпеки дорожнього руху, розкритті злочинів, запобіганні та протидії терористичним актам : Матер. міжнар. наук.-практ. конф., Донецьк, 12 жовтня 2007 року / ДЮІ ЛДУВС. – Донецьк, 2007. – С. 99–103.

Отримано 25.04.2013